

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK füzetek

az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa

IX. évfolyam 95. szám
2005. január

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék,,”
(Vörösmarty Mihály)

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor - hívottan és hívatlanul - mindenkit szeretettel vár a
Budapest V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe

Részletek Narekaci Szent Gergely imájából

...,Urunk és megbékítőnk..."

„Ó Mindenható Jótevőnk, emberszerető Istenünk, mindenség Ura! Te alkottad a láthatókat és a nem láthatókat! Megváltónk és gondviselőnk, Urunk és megbékítőnk, Mindenható!"

Így szólítja meg Istent Narekaci Szent Gergely imája kezdetén. A Szent a Van-tó déli partján húzódó hegyekben levő nareki kolostorban élt (945 vagy 950-1003). Számptalan imádságot írt. Ezt az imáját a Szentlélekhez intézi - a Szentháromság harmadik személyéhez - s az örmény püspök a liturgiához készülve mondja el.

Ez évi cikksorozatunkban idézven az imát, fejtjük ki gondolatainkat. A fordítás néhai Kovács Géza székesfehérvári egyházmegyei áldozópap munkája. Talán Ő nem is gondolta volna, mikor írásait megalakította - hagyatéka a székesfehérvári püspöki levéltárban -, hogy gondolatai nem maradnak szekrényben, hanem közkinccsé válhatnak. Így adta ezt nekünk a Szentlélek!

Dr. Sasvári László

* * *

Lapunk az interneten: www.magy-orm.axelero.hu honlapon.
Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@axelero.hu

* * *

Szent Karácsony ünnepén

December 16-án ünnepelte közösségünk a 9. közös karácsonyt a Fővárosi Örmény Klubban. Zsúfolásig megtelt a Magyarok Háza Csontváry terme, mint minden évben. Közösségünk fővárosi-, vidéki-, erdélyi tagjai közül is sokan voltak kíváncsiak az ideai Szongott Kristóf díjjal jutalmazottakra, a Kecskés Együttes karácsonyi ünnepi műsorára, a Szent Család Plébánia gyermek színjátszó köre Gerjeni Betlehemesére.

Dr. Issekutz Sarolta elnök ünnepi köszöntője bevezetőjében a december 5-i népszavazás megdöbbentő eredménytelenségéről beszélt, különösen a „kettős állampolgárság” kérdésében, amely közösségünk tagjait mélyen érinti nemcsak érzelmileg, hanem szétszakított családjaink miatt fizikailag is. Mint ahogy talán nincs is olyan család ma Magyarországon, amelyet ne érintett volna Trianon igazságtalansága a családok, közösségek szétválasztásával, egzisztenciák, vagyionok elvesztésével. De nem adhatjuk fel a reményt, még ha el is kell viselnünk azt a közönyt, gyávaságot, félelmet (?), amely miatt embertársaink nagy része nem mérte fel e választás valódi tétjét, az erőszakkal szétszakított nemzet együvé tartozása nyilvánításának lehetőségét.

De Jézus megszületett és reményt ad a jó embereknek!

Ezt követően az egyesület 2004 évi beszámolóját hallottuk az elnöktől, majd Várady Mária színművész Reményik Sándor és Babits Mihály verseiből adott elő. Az ideai Szongott Kristóf díjat Dr. Száva Tibor

Sándor (Bécs) családkutató, publicista (dr. Issekutz Sarolta laudálta) és Dr. Schütz Ödön (posztumusz) armenológus (Zsigmond Benedek armenológus laudálta) vehette át. Az emléklapok és oklevelet Szongoth Gábor, az egyesület elnökségi tagja adta át a kitüntetetteknek.

Dr. Száva Tibor Sándor, valamint Dr. Schütz Ödön leánya és unokája - id. Kalmár Jánosné és ifj. dr. Kalmár János, - meghatódva vették át és köszönték meg egyesületünk elismerését.

Az ünnepi műsor után mindenki boldogan fogadta a minden évben szokásos, csekély, de szeretettel készített ajándékot, majd közösen koccintottunk egy boldogabb új esztendőre, jó hangulatú beszélgetéssel, falatozással egybekötve.

*Boldog új esztendőt!
Snorhavor nor dári!*

M

* * *

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves Barátaim!

Vannak alkalmak, amikor különösen büszke lehet az ember, s ilyen alkalom a mai nap is. Amikor a közösség érdekében munkálkodó, nagyszerű teljesítményt nyújtó személy számára adhatja át a közösség által odaítélt díjat. S még inkább büszke lehet, ha barátjaként tisztelheti ezt a személyt. Akiről most szólni kívánok, ilyen ember. Az egyesület által 1999-ben alapított Szongott Kristóf díj 2004 évi első kitüntetettje: Dr. Száva Tibor Sándor.

Dr. Száva Tibor Sándor

Csíkszeredában született 1944. június 17-én Száva Sándor és Albert Piroska második gyermekeként. Elemi iskoláit a csíkszeredai főgimnáziumban végezte, de már a középiskolába nem iratkozhatott be apja magánparassága miatt, így először esztergályos mesterséget tanult. Nem sokkal az apja hirtelen halála után 1962-ben folytathatta iskolai tanulmányait a középiskolai osztályok esti tagozatán. Itt érettségizett 1966-ban. (Ma Márton Áron Gimnázium, Csíkszereda.) 1967-ben a brassói műszaki egyetem gépészmérnöki karára iratkozik rendes hallgatónak, ahol 1972-ben végez, mint okl. gépészmérnök. Ugyanebben az évben megnősült és feleségével a brassói születésű Kovács Agnessel /sz.1948/ Kolozsváron telepednek le, ahol mindketten mérnöki beosztásban dolgoztak. 1986-ban az akkori diktatúra elleni tiltakozás egyetlen formájaként az emigrációt választja. Bécsben telepedett meg családjával és itt él jelenleg is. Két gyermekük született: Zoltán /sz. 1974. máj. 11/ és Kamilla /sz.1976.márc.6/.

Jelentősebb eseményként az életéből megemlítendő, hogy 1993 májusában a miskolci egyetem gépészmérnöki karán sikeresen védte meg doktori értekezését (Gépgyártási terület), amellyel elnyerte a tudományos fokozatot jelző „Dr. univ.” címet - olvashatjuk az általa 2003 évben írt Szépvízi magyarörmények nyomában c. könyvében. 2003 tavaszától a Magyar Tudományos Akadémia (határon túli) köztestületi tagja.

Két fő motívuma van Száva Tibor Sándor életének: fiatalkorában a dac, amelynek köszönhetően ön-maga és mások előtt is bebizonyította, a tanulmányok elől elzárt, kitzsított is tud valamit csinálni az élettel. Ezek az ő szavai s milyen súlyos szavak egy serdülő fiú által megfogalmazva. S milyen érdekes, hogy az Édesapa elvesztése után nyílik meg az út a nagyon erős akaratú fiú számára, hogy bizonyítson, hogy érvényesüljön, hiszen származása miatt nem vették fel az iskolába, hogy tanulhasson.

Másik fő motívum: a többes identitás jelenléte, fejlődése. Székely és erdélyi örmény gyökerű magyar. Egyben mindig konok: hogy magyar. De ez így is van rendjén és ez jellemző az erdélyi örmény gyökerűekre. Hiszen valamennyien az évszázadok folyamán magyarrá váltunk és majd mindannyiunk székely ve-gyes házasság gyümölcsei vagyunk.

Száva Tibor Sándorra fiatal korában a csíkdánfalvi székely, Albert József anyai nagyapja volt a legnagyobb hatással. Tőle szívta magába a szülőföldre való ragaszkodást, a szülőföld szeretetét. A brassói egyetemi évek alatt fordul igazából az apai örmény gyökerek felé - bár mélyen vésődött belé a gyermek-kori július elsejei csíkszépvízi kirándulások élménye Bodurián János örmény katolikus plébánosnál, a sírok az örmény temetőben. Egyetemistaként Száva János unokatestvérével rendszeresen meglátogatják Dr. Száva János-József sebészprofesszor nagybácsit Marosvásárhelyen, aki ráirányítja figyelmét a gyökerek fontosságára, a székely gyökerek mellett az erdélyi örmény gyökerek ápolására. Immár több mint 3 évtizede ennek. És kiteljesedett Száva Tibor Sándor igazi élete. A szakmai eredményeken túl „Tenni valamit,

hogy a múltunk ne folyjon széjjel az ujjunk között. De ezt pontosan!" Ez az ars poétikája. S mondhatnánk: mérnöki pontossággal teszi is, a gyökerek parancsának engedelmességgel.

13 évi kitaró kutatómunkával dolgozta fel „A csíkszépvízi-Száva család” történetét, alcíme Erdélyi családtörténet 1640-1995-ig, mely 1995-ben látott napvilágot, saját kiadásában. Egyedülálló kiadvány, mely egy óriási család történetét dolgozza fel hiteles dokumentumok alapján, fotókkal illusztrálva, a Száva-Isáák (=Sahag) család leszármazási táblázatával.

2000-ben már A csíkszépvízi Száva család bővített formában jelenik meg ugyancsak saját kiadásában, kultúrtörténeti, családtörténeti visszatekintéssel, 170 életrajzzal, fotóillusztrációkkal, anyakönyvi melléletekkel: örmény és magyar nyelven. A Száva család leszármazási táblázata mellett megjelenik mintegy „melléktermékként” a csíkszépvízi Császár-Zakariás családok leszármazási táblázata is.

A 2003-ban elkészült Szépvízi magyarörmények nyomában c. könyve törzsanyagát az alapító 35 törzscsalád családfájának megrajzolása teszi ki. Felvázolja az örmény exodus történetét, az „erdélyi honfoglalást”. A csíkszépvízi gyökerek c. fejezetben 1723-tól kezdődően anyakönyvi beírások alapján dolgozik, történeti hűséggel fedve a valóságot. Csíkszépvízen 1668-69-ben megközelítőleg 330 főnyi örménység telepedett meg, de részben átköltöztek Gyergyószentmiklósról, más családok visszaköltöztek Csíkszépvízre. A családok helyválttatása, névválttatása igencsak nehéz helyzetbe hozta a kutatót, de sikerült megoldania alapos és kitaró munkával.

A könyv kiadását az EÖGYKE támogatta. Bemutatóján Murádin László a következőt mondta: „Mindig is élt és él bennem a remény, hogy egyszer akad egy jól képzett, tehetséges történész, aki tudományos igényvel megírja az erdélyi örmények történetét, aki a több mint három ezres nagyságrendű könyv, tanulmány, cikk adatait, megállapításait megrostálva, az érdembelieket kiemelve, a tévedéseket elvetve, az erdélyi örmények történetéről tudományos igényű monográfiát ír. Most úgy látom, hogy dr. Száva Tibor Sándor: Szépvízi magyarörmények nyomában c. könyve ebbe a megálmodott nagymonográfiának beilleszthető része, fejezete lesz. Könyve ugyanis alapos, tudományos igényvel megírt munka. Nemcsak szép könyv, jó könyv is.”

2004-ben újabb alapos munkával lepte meg a magyarörmény közösséget: Magyarörmények az I. világháborúban c. munkájában (Magyar-Örmény Könyvtár 12. kötet) 186 erdélyi örmény frontharcost jelenít meg a Frontharcosok kataszterében, emléket állítva hőseinknek. A Pollmann Ferenc előszavával, Kövér Gyula grafikáival illusztrált könyvben olvashatunk a Világháborús ezredekéről, a Székely hadosztályról is. Kár, hogy nem jut el az érdeklődőkhöz a könyv, hiába kérjük a kiadótól.

És még nincs vége. Díjazottunk fáradhatatlan. Készül az újabb könyve, a Száva család arcképcsarnoka. Biztosak lehetünk benne, hogy ez a könyv is, mint a további bármely munkája azt szolgálja, „hogy a múltunk ne folyjon széjjel az ujjunk között.” És ezt pontosan teszi, mint mindent az életben! Még sokáig tartsa meg az Isten, hogy tehesse!

dr. Issekutz Sarolta

Dr. Schütz Ödön professzor (1916—1999)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Öt évvel ezelőtt, 1999. november 1-én, Mindenszentek ünnepén távozott el közülünk Dr. Schütz Ödön professzor, a kiváló magyar armenológus. Ezen az évfordulón két eseménnyel is megemlékezünk az örmények neves kutatójáról. Az egyik ilyen esemény a Schütz Ödön Armenológiai Konferenciasorozat beindítása volt. Az első konferenciát idén november 1-én tartottuk meg, és ezentúl évente összehívjuk az egész világról a legnevesebb armenológusokat, akik Schütz Ödön professzor úr személyes és közeli barátai voltak.

A másik esemény a jelen alkalom, amikor Schütz Ödön professzor úr a Szongott Kristóf-díj posztumusz kitüntetéttje lesz. Ebből az alkalomból három dologról szeretnék beszélni: egyrészt arról, hogy mi a közös vonás Szongott Kristófban és Dr. Schütz Ödönben; másrészt arról, hogy Schütz Ödön professzor életének és tevékenységének mi a jelentősége a magyarországi armenológia számára; harmadrészt arról, hogy mi az aktualitása számunkra annak, amit Schütz Ödön professzor úr életében tett.

1. Szongott Kristóf és Schütz Ödön

Az erdélyi örmények, akik közé Szongott Kristóf is tartozott, 332 éve telepedtek le Erdélyben. Magukkal hoztak egy igen jelentős kulturális örökséget, amely letelepedésük után tovább fejlődött, és a mai napig -

nagy részben - tudományosan feldolgozatlanul maradt. A XIX. sz. második felében komolyabb lendületet vett az erdélyi örmény tudományos és ismeretterjesztő irodalom, részben az említett értékek megmentése céljából. Ennek a mozgalomnak vált központi alakjává Szongott Kristóf, aki az Arménia c. folyóirat szerkesztésével számos szerzőnek adott lehetőséget örmény témájú cikkek megjelentetésére, és maga is jelentős tudományos-ismeretterjesztő irodalmi tevékenységet fejtett ki.

Az erdélyi örmény tudományos és kulturális életre jelentős csapást mért az első világháborút követő trianoni békediktátum, amely számos erdélyi örményt kényszerített menekülésre, valamint a második világháborút követő kommunizmus, végül a román nacionalizmus. Az erdélyi örmények egy része Magyarországra, túlnyomórészt Budapestre költözött, egy világvárosba, ahol az örmény identitást már sokkal nehezebb volt őrizni. Az erdélyi armenisztika is részben áttelepült Magyarországra, de ennek a második világháború után nyoma veszett.

Ekkor lépett a színre Schütz Ödön professzor úr, akinek szinte a semmiből kellett felépítenie a magyarországi armenológiát. Ahogyan Szongott Erdélyben, úgy Schütz Ödön Magyarországon írta a monográfiákat és gyűjtötte maga köré a tudósokat, leendő armenológusokat. Hosszú életet élt és élete végéig írt és tanított.

2. Schütz Ödön jelentősége az armenológia számára

Schütz Ödön 1916-ban született Budapesten és ugyanitt is hunyt el 1999-ben, 83 évesen. A Pázmány Péter Tudományegyetemen és az Eötvös Kollégiumban tanult történelmet és filológiát. Tanárai a kor legnagyobb magyar tudósai voltak, mint pl. Zsirai Miklós, aki a magyar és finnugor nyelvészetre irányította rá Schütz Ödön figyelmét.

Schütz Ödön professzor kutatásai kiterjedtek a régi magyar, örmény és altáji népek történetére és nyelvtörténetére, valamint e népek történelmi, nyelvi, irodalmi és kulturális kapcsolataira. Igen nagy számú mű: könyv, folyóiratcikk és lexikoncikk szerzője. A török nyelvek kipcak nevű ágával ismerkedett, amikor találkozott az örmény-kipcak nyelvvel, amely egy örmény ábécét használó kipcak nyelv. Ahhoz, hogy az ezen a nyelven írt dokumentumokat el tudja olvasni, meg kellett tanulnia az örmény írást. Az örmény-kipcak a krími örmény kereskedő kolóniák nyelve volt, tehát egy török nyelv, amelyet örmények használtak és örmény írással írtak, hasonlóan a zsidók jiddis, ladino és zsidógrúz nevű nyelveihez, amelyek a német, a spanyol és a grúz nyelv héber betűs változatai.

Schütz Ödön professzor tehát az örmény-kipcak nyelven keresztül jutott el az örmény ábécé, majd az örmény nyelv ismeretéhez, s vált végül az armenológia világhírű kutatójává és oktatójává. Évekig tanított a bloomingtoni Indiana Egyetemen, és évtizedeken keresztül volt nemzetközi konferenciák kiváló előadója.

Fontos tudományos eredményei közé tartozik a krími, podóliai örmények történetén kívül a híres magyar nyomdász, Misztótfalusi Kis Miklós kutatása is, aki az első művészi minőségű örmény nyomtatott betűkészlet megalkotója volt Amszterdamban a XVII. században.

Schütz Ödön nagy értékű könyvtárat gyűjtött össze az armenológia, a grúz és kaukázusi filológia, az iranisztika, a turkológia legkülönbözőbb ágai, az altajisztika, az európai és ázsiai történelem, a magyar és szláv nyelvészet területén. Eme gyűjtemény armenológiával ill. orientalisztikával kapcsolatos részét az Eötvös Loránd Tudományegyetem könyvtárára hagyta, amely megtalálható az egyetem Bölcsészettudományi Karának Orientalisztikai Intézetében.

Schütz Ödön nemcsak tudományos kutatóként, hanem emberként is kiemelkedő személyiség volt. Környezetében a békét és a szeretetet sugározta. A világ minden részén számos barátja volt, akik mind a legnagyobb szeretettel és tisztelettel emlékeznek rá. Békeszeretetére jellemző, hogy a két ellenséges állam, Örményország és Törökország tudományos akadémiaja egyaránt külső tagjává választotta.

Schütz Ödön professzor Magyarországon armenológusok három nemzedékét nevelte fel: 1. Szalmási Pál; 2. Bagi Éva, Krajcsir Piroska; 3. Nagy Kornél, Zsigmond Benedek. Tanítványai közt kitűnő turkológusok és a patrisztika kutatói is szerepelnek. Schütz Ödön jelentősége Magyarországon engem Meszrop Mastocéra emlékeztet: ő tanított meg minket örményül írni, ő vezetett be az örmény irodalomba és ő indította el az örmény tudományos kutatást Magyarországon. Ahogyan Meszrop Mastoc életének megírására legfiatalabb tanítványát, Korjunt kérték fel, úgy engem, Schütz Ödön utolsó tanítványát kértek föl arra, hogy tanárom életét és erényeit röviden méltassam.

3. Schütz Ödön professzor aktualitása

Schütz Ödön professzor életművével felhívta a figyelmet egy olyan régi kultúra, az örmény kultúra jelentőségére, amely a világon sok szempontból egyedülálló, s amelynek képviselői itt élnek köztünk. Schütz Ödön professzor nagy terve, a hazai armenológia megteremtése még nem fejeződött be. A nyugatról érkező fogyasztói társadalom szemlélete és életvitele igen erős negatív hatást gyakorol az olyan régi kultúrák, mint a magyar, az örmény, a grúz, az indiai, kínai, japán és délkelet-ázsiai kultúrákra, amelyek az ókori és középkori kultúrák bástyáinak számítottak a kilencvenes évekig. A 2000-es években az a generáció lát-szik többségbe kerülni az említett országokban, amely már ebben az új társadalmi kultúrában és szemléletben nevelkedett. Óriási tehát azoknak a felelőssége, akik még őrzik a régi kulturális értékeket. Nem a régi és az új szembeállításáról beszélek, hanem az értéktelen dömpingáru és konzumtársadalom, illetve a kulturális, vallási és művészeti értékek szerint élő emberek közti különbségről. Ezért nyomatékosan kérem a jelenlevőket és mindazokat, akik majd ezeket a soraimat olvassák, hogy minden tőlük telhetőt tegyenek meg az örmény kultúra megőrzése érdekében. Kérem, hogy amennyiben és amennyire lehetséges, tanulják meg a világ második legkönnyebb nyelvét, az örményt, és taníttassák gyermekeiket, unokáikat az örmény nyelvre, hogy minél többen minél jobban értsék azt a művelődést, amelyet Önök Örményországból, Anitól Budapestig, 800 éven keresztül magukkal hordoztak és őriztek. Schütz Ödön professzor öröksége nem egy befejezett valami, hanem egy elkezdett feladat, amelynek alapjait Schütz Ödön professzor rakta le, és nekünk, armenológusoknak és örményeknek kell folytatnunk. A hazai armenológia tehát most újra elkezdődött. Az aratnivaló szinte végtelen, munkás pedig gyakorlatilag nincs. Nagyon fontosnak tartom tehát, hogy az Önök gyermekei, unokái közül minél többen mélyedjenek el az örmény kultúrában, hogy megadjuk az esélyt arra, hogy egyesek az armenológiát válasszák hivatásul, hogy amit Schütz Ödön professzor elkezdett, azt a jövőendő nemzedék folytassa.

Áldott és szép Karácsonyt kívánok minden jelenlevőnek!

Zsigmond Benedek

* * *

Beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2004 évi működéséről

1. Információs iroda üzemeltetése: a közösség összefogása, bővítése, amely nemcsak hazai, hanem nemzetközi téren is megvalósult, ennek érdekében telefon-fax, e-mail, honlap - amelyen rendszeresen a havi lapunk 1-2 száma is olvasható, az események megörökítéséhez és a kutatási anyagok digitalizálásához digitális fényképezőgép és DVD író, olvasó készülék beszerzése. A beruházás következtében a korábbi évek rendezvényei videóra felvett anyaga digitalizált feldolgozása is megkezdődhetett.

2. Pályázatok készítése - országgyűléshez, NKÖM-hez, Nemzeti Civil Alapprogramhoz, Fővárosi Kögyűléshez, OÖÖ-höz - a működés biztosítására. Valamennyi pályázat támogatást kapott.

3. Együttműködés az EÖGYKE képviselőiből alakult örmény kisebbségi önkormányzatokkal: I., II., VI., IX., XI., XII., XIII., XIV. kerületekkel, a Fővárosi Örmény Önkormányzattal, Országos Örmény Önkormányzattal.

4. A hazai örménység érdekképviselete, érdekvégyesítése: állásfoglalások kisebbségi tv. és választójogi törvény módosítása kapcsán, kisebbségi nyelvhasználat kérdésében, kisebbségi médiumok, népszámlálás, stb. ügyekben, konferenciákon való részvétel és érdekvégyesítés.

Részvétel 2004 év áprilisában a Nemzetközi könyvvásáron kiadványainkkal, könyveinkkel, hogy minél szélesebb körben ismerhessék meg a hazai örménység kulturális identitásőrzését.

5. Havilap: Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek VIII. évfolyama jelent meg, 1600, ill. decemberben már 1800 példányban, ingyenesen, ebből kb. 450 db Erdélyben szétküldve. Büszkék vagyunk arra, hogy a kolozsvári Szabadság lap Krónika rovatában minden hónapban Erdélyi Örmény Gyökerek címmel bemutatja az aktuális havi lap tartalmát, sőt minden hónapban a Brassói TV is - Bálint Ferenc szerkesztő közreműködésével - ismerteti a havi füzetek tartalmát. Büszkeséggel tölt el, hogy az Országos Széchényi Könyvtár mikrofilmre vette a füzeteket a 97-es kezdetektől. A lap támogatást 2004-ben a Föv. Esélyegyenlőség Alaptól 200 eFt-ot, az OÖÖ-től 200 eFt-ot kapott, valamint a II. kerulettől 770 eFt-ot kapott pályázati támogatás formájában. Az éves költségvetése megközelítőleg 5 millió Ft, amelyhez a Fővárosi Örmény Önkormányzat nyújt segítséget. Ebben az évben is megjelent az évkönyv 200 példányban, ame-

lyeket főleg a könyvtárak, közgyűjtemények, nagy civil szervezetek részére ingyenesen juttattunk el itthon és Erdélyben.

6. Fővárosi Örmény Klub a 9. évfolyamát zárja, 106. klubest, a decemberi a 9. karácsonyi ünnepi klubest. A Fővárosi Közgyűlés Esélyegyenlőségi Alaptól pályázatra kaptunk 200 eFt támogatást. A klub a társult kerületi örmény önkormányzatok segítségével szerveződik, évente egy alkalommal az I., II., VI., XI., XII., XIII. kerületi örmények szervezik a klubot. A többi alkalom a FÖÖ és az EÖGYKE között oszlik meg.

7. Szongott Kristóf díj átadása 2004 évben is megtörtént, immár 6. alkalommal. Dr. Száva Tibor-Sándor publicista, családtörténeti kutató és Dr. Schütz Ödön (posztumusz) armenológus az idei díjazott. A díj egy 13 cm átmérőjű bronz Szongott Kristóf plakettből (Török Gábor nagybányai ötvösművész alkotása) és oklevélből áll, könyvajándékokkal.

8. Kiállítások: Itthon idén 6 kiállítás és Erdélyben a Gergyószentmiklósi Plébániának adományozott XIII-XIV. századi örmény kódexművészet c. vándorkiállítás 4 helységben.

Március 9. XII. ker. Örmény kódexművészet

Június 15. XI. ker. Örmény kódexművészet

Június 19. II. ker. Könyvkiállítás

November 9. XII. Örmény díszítőművészet

November 22. Szabó László: Örmény templomok, kolostorok - fotókiállítás

December 8. XI. ker. Karinthy Szalon - könyvkiállítás és könyvvásár Erdélyben: az Örmény kódexművészet kiállítás anyaga vándorkiállításaként: Szamosújvár, Csíkszereda, Gergyószentmiklós, Székelyudvarhely.

9. Az egyesület kiadói tevékenysége: Az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat könyveinek kiadása: Dinyés László: Ismeretlen 1848/49-es dokumentumok (EÖM 8.) Avédik Lukács: Szabad királyi Erzsébetváros monográfiája, 1896, reprint, (EÖM 9.) 2005 falinaptár a genocídium 90. évfordulójára (fotó Szabó László, versek Lászlóffy Aladár, magyar, örmény és angol nyelven, a Musza Dag történetével, az egyesület és a hazai örménység történetével). 2004 évi I-II EÖGYKE füzetek évkönyv megjelentetése 200 pl. Valamennyi kiadványunk, könyvünk közgyűjteményekhez, civil szervezetekhez adományba eljuttatása.

10. Külön rendezvények: - 1848-49-re emlékeztünk: március 15. koszorúzások,

április 25-én Aradon a Szabadság szobor újraállításakor, koszorúzás és könyvbemutatóval,

szeptember 28. Czetz János tábornok táblájánál,

október 5. Az Aradi Vértanúk emlékünnepség a Városházán, amelyet támogatott az Országos, a Fővárosi és a II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat. A rendezvényt kb. 300 fő tisztelte meg jelenlétével.

Ünnepi műsor: Lászlóffy Aladár Kossuth díjas költő és Katona Tamás történész ünnepi beszédével, Fényes ég alatt c. pódiumműsor a nagyváradi Kiss Stúdió Színház vendégjátékával, koszorúzás az örmény vértanúk kopjafájánál, könyvbemutató, 1848-49 kiállítás és könyvvásár.

- 1956-ra emlékeztünk: Kiskunmajsán - az egyetlen 56'-os múzeumban Pongrácz Gergelynél, kirándulás autóbusszal.

Koszorúzások Budapesten.

- Patrubány Gergely emléktábla felújítás és koszorúzás november 28-án.

- Örmény katolikus búcsúkon részvétel csoportosan: Szamosújvár-Világosító Szent Gergely, Erzsébetváros – Nagybaldogasszony nap

- Irodalmi pódiumműsorok szervezése a kiállítások, kisebbségi napok alkalmából főváros-szerte.

- Barangolás őseink földjén, Erdélyjárás felsőfokon augusztus utolsó hetében (8 nap), melynek keretében magyarörmény találkozó és kulturális program Csíkszépvízen. (Idén 8. alkalommal szervezett nagycsoportos utazás)

- Nostalgiaklub vetítéssel a barangolás élményeiről.

11. Örmény katolikus egyházunk ügyének rendbetétele: ideiglenes plébános kineveztetése, Orlay u. 6. biztonságának megoldása, múzeumi tárgyegyüttes közgyűjteménnyé nyilvánítása, ideiglenes gondnokság felállítás és kineveztetése, a plébánia működőképességének biztosítása, stb. Együttműködés az erdélyi örmény katolikus plébániákkal (Gergyószentmiklós, Szamosújvár, Erzsébetváros, Csíkszépvíz).

12. Műtárgy restaurálás: Triff Viktorné Lászlóffy Mária Magdolna egy kb. XVIII-XIX. század eleji igen sérült örmény vonatkozású festményt adományozott 2003 évben az EÖGYKE-nek, amelynek restaurálása megtörtént. Műtárgyak vétele: Lázár Vilmos bronz dombormű vásárlása, díszkeretben (Domonkos

Béla érdi szobrászművész alkotása). A költségeket a közösségi tagok és mások személyi jövedelemadó 1 %-ának felajánlásából kapott összegből viseltük.

13. Támogatások erdélyi szervezeteknek: könyvek, egyházi kegytárgyak, stb., pénzadományok formájában. A pénzbeli céladományokat eljuttattuk a támogatottaknak. Támogatásokat kapott az egyesület is magánszemélyektől, amelyeket ezúttal is hálásan megköszönünk.

14. Genealógiai kutatások folytatása, feldolgozása, digitalizálása. Családi okmánytárak kialakítása. Segítségadás a fiatal kutatók, az örménység iránt érdeklődők, valamint az örmény gyökereiket keresők számára.

Elmondható, hogy a 2004-es év is sikeres, eredményes volt. Hagytunk megint újabb nyomokat magunk után, amely a jelen és az utókor számára bizonyítja, hogy a magyarörménység ragaszkodik kultúrájához, hagyományaihoz itthon is és otthon is. Azonban több humán erőforrásra van szükség a felvállalt, igen sokirányú munka elvégzésére (még titkárnővel sem rendelkezik az egyesület). Ennek azonban anyagi vonzata van, amely még mindig nem biztosított.

Dr. Issekutz Sarolta elnök

(Elhangzott a Fővárosi Örmény Klub 2004. december 16-i évzáró rendezvényén)

* * *

Ünnepi jókívánságok

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a magam nevében megköszönöm azt a sok-sok szeretetet, amelyet írásban és szóban eljuttattak hozzánk a Karácsonyi Ünnepekre és Újesztendőre szóló jókívánságok kíséretében.

Valamennyi jókívánság - akár magánszemélyektől, akár szervezetektől érkezett - erősít bennünket abban, hogy érdemes vállalni a nem kis erőfeszítést - szellemi és fizikai értelemben egyaránt - kultúránk és hagyományaink megmentése, közösségünk összefogása, határainkon inneni és túli nemzetünk egyesítése érdekében.

dr. Issekutz Sarolta, elnök

* * *

Főegyházmegyei Hatóság Ordinariatus pro Armenis

Gyulafehérvár Catholicis in Románia

Gherla

Gyulafehérvár, 2004. december 15.

Igen tisztelt Elnök!

Köszönöm jókívánságaikat, a csodálatos és szomorú Emléknaptárt, valamint az Erdélyi Örmény Gyökök decemberi számát.

Ismételten köszönöm a füzetek hűséges megküldését és mindazt, amit személyesen, valamint az Egyesület és az Önkormányzat nevében tesz az erdélyi magyar örmény híveimért. ISTEN fizesse!

Kegyelemteljes Karácsonyi ünnepeket és áldott Új Esztendőt kívánok Kedves Mindnyájuknak tisztelettel és sok szeretettel

*+ Jakubinyi György érsek sk. katolikus örmény apostoli kormányzó
P.H.*

Dr. Issekutz Sarolta

Örmény Önkormányzat és EÖGYKE elnöke

* * *

Királyhágómelléki Református Egyházkerület

Tökés László püspök

Nagyvárad

Sarolta Asszonynak, köszönettel a mindenkori gazdag szellemi táplálékért.

„Örüljete az Úrban mindenkor, ismét mondom: örüljete!” - ekképpen buzdít bennünket az örömmondó Apostol a Filippi Levélben (4,4).

Ha csupán önmagunkra és lehangoló körülményeinkre tekintünk, nem sok okunk marad az örömrre. Miként egykor a vakoskodó pásztorokra, a bethlehemi mezők sötét éjszakája telepszik lelkünkre. A Megváltó eljövételét hírrelő angyalok viszont megtörik a sötétséget, és örömet fakasztanak életünkben.

Karácsony szent ünnepén az Úrra tekintünk és benne örvendezzünk. Az örömszerző Isten hadd vidámitsa meg mindenkor szíveinket, hogy rosszkedvre hajló keresztyén életünk örömrre derüljön! Az Úr születése 2004. esztendejének Adventjében ezzel az istenes jókívánsággal küldöm ünnepi köszöntésemet - szeretettel:

Tőkés László

* * *

Tisztelt Doktornő!

Istentől megáldott, békés Karácsonyt és egy sikerekben gazdag új esztendőt kívánunk Önnek.

Isten áldása kísérje áldozatos munkáját, amelyet az örmény kultúra fennmaradásáért tesz.

*Puskás Attila és Lázár Alfréd Gyergyószentmiklós,
2004 Karácsonyán*

* * *

A Magyar Köztársaság Főkonzulátusa, Kolozsvár

Kellemes karácsonyi ünnepeket és eredményes boldog új esztendőt kíván

Dr. Cseh Áron Gusztáv főkonzul

* * *

Örmény Katolikus Plébánia Szamosújvár

Tisztelt Sarolta elnökasszony, kedves munkatársai!

A szamosújvári örmény katolikus közösség és a magam nevében hálás tisztelettel köszönöm a rendszeresen küldött füzeteket és örmény vonatkozású könyveket.

Ugyanakkor békés Karácsonyt és eredményes Új Esztendőt kívánok

*Endre Szamosújvárról
2004.12.*

* * *

„Az embernek veleszületett, a magyarnak pedig írott törvénnyel is megszentelt jussa, hogy szabadon szóljon. Hódítók ezreket fűzhetnek rabláncra, de nem a gondolat szabad repülését. Békót nem ösmerő szülöttje ez az emberben lévő mennyei szikrának. Szólás tehetségével ajándékozott meg Teremtőnk, hogy a gondolatot életre valósítsuk. A lélek nemzi de csak a szó szüli világra gondolatainkat. A szót elfojtani annyit tesz, mint örökre méhébe zárni akarni annak gyümölcsét, melyet világra hozni szülőfájdamok ösztönzik azt. Hol szabadon szólani nem lehet, nincs szabadság ott, polgári élet és nemzeti létel nemcsak elhal, de a megholtak utolsó temetési tisztességét sem lehet megadni.”

báró Wesselényi Miklós

* * *

Büszkék vagyunk rájuk, nem csalódtunk bennük

Bizonyára kevesen vannak magyarok a világon, akikre nem hatott a dec. 5.-i népszavazás. Olyan sokkoló volt, mint szeptember 11. Nekünk, a mai Magyarország határain kívül élőknek szinte elviselhetetlen csalódás volt főleg az, hogy tudjuk, nemmel szavaztak olyan választópolgárok is, akik Erdélyből települtek át. Az sem vigasztal, hogy ismerjük Péter esetét, aki megtagadta ugyan Jézusát, de aztán megbánta tettét.

Azokat az áttelepedetteket se irigyelem, akik azt remélték, nem lesz büntudatuk, ha nem vállalják nyíltan a döntés felelősségét, és távol maradnak az urnáktól.

Annál nagyobb öröm számunkra, hogy tapasztalhatjuk, mi erdélyi örménymagyarok ha kell, magyarabbak vagyunk sok anyaországainál. A sok megszólalásból a továbbiakban közlünk néhányat, hiszen a népszavazás igenis eredményes volt, mert az embereket állásfoglalásra készíti, a kérdést meg kell oldani!

Igenis büszkék vagyunk *Patrubby Miklósr*a, aki nem hagyta agyonhallgatni ezt a kérdést. Büszkék vagyunk Verőcsemaros polgármesterére, az örménymagyar *gróf Bethlen Farkasra* (Gudenus: Örmény eredetű magyar nemesi családok, 327. lap), aki úgy él és dolgozik, hogy településén hetven százalékkal győztek az igenek, és a híres-neves *Keresztes Ildikóra*, (Heti Válasz nov.) és mindazokra, akik nem tagadták meg gyökereiket. Egy nemrég elhangzott rádióinterjúban Bethlen Farkas a gyökerek ápolásának fontosságáról is beszélt, s földijének vallomásából megtudjuk, mit mondott az eredményhirdetés után. Még többet kell dolgoznunk, még többet kell tennünk. Mi is így gondoljuk, és igyekszünk.

Bálintné Kovács Júlia Kolozsvár

* * *

Magyarország halk „igen”-je

Négy nap telt el december ötödike estéjétől. Negyedik napja nem tudok magamhoz térni, négy napja csak keresem, de nem találok a helyem, négy napja könnyeimel alszom el, négy napja életkedv nélkül kelek fel reggel, és nem tudom, meddig lesz ez még így. Tudom testvéreim, a „mostohaanyaország” határain túl - Lévától Déváiig, Beregszásztól Zentáig, Kisszelmenctől Nagyszelmencig, Kassától Székelyudvarhelyig - nektek még szörnyűbb most. A barátomra gondolok, aki alig száz kilométerre lakik tőlem a szlovákiai Zselizén. Mit fogunk mondani először egymásnak, amikor szombaton találkozunk majd?

A varságiakra gondolok, a Berci panziójára ott, a Küküllő mellett, meg Jocóra gondolok és Botira és a többiekre és az ismeretlen ismerősökre, és gondolok Csillára, aki mindig vacsorát készített nekünk. Istenem, fogom-e még látni Erdélyt? Nem merek oda menni többé, pedig még annyi mindent akartam látni belőle!

Székely testvéreim, nem merek odamenni, mert olvasom az újságban, hallgatom a hírekben, hogy már levették a piros-fehér-zöld lobogót a gyergyószentmiklósi plébániáról, hallom, már nem énekelitek a nemzeti imát, és hallom, kiírtatok Udvarhelyen a G. Pub ajtajára, hogy „Magyar állampolgárokat nem szolgálunk ki”. Arra a G. Pubra, ahol nemrég még egy vidám leánybúcsúztató társaság ünnepelt már jóval záróra után, és ahol viccből azt mondtuk a barátaimmal, hogy mi fenyédiük vagyunk. Ti persze nem hittétek el, mert tudtátok, hogy a fenyédiük szép székelyesen beszélnek, nem pedig ilyen szürkén-egyszerűen, mint mi, mert így csak a „mostohaanya-országiak” beszélnek. Hát mondjátok, barátaim, hogyan menjek én ezután oda? Hiszen nincs a homlokomra írva, hogy „Én igennel szavaztam”! És ha oda is lenne írva, lehet, hogy Ti már azokat sem látjátok szívesen?!

Székely barátaim, ti igaz magyarok! Azt azért ne feledjétek, hogy mi itt több mint másfélmillión ugyanolyan keserűségben élünk december ötödike óta, mint Ti! Azért gondoljatok arra, hogy mégis a mi „igenünk” győzött a „nem” felett. Tudom, sovány a vigasz, de azért gondoljatok arra is, hogy csak azért nem volt több „igen”, mert egy hazug propaganda minden erővel segítette a közömbösséget és a „nemet”. És még így is az igen kerekedett fölül. Gondoljatok arra is, hogy akik már jártak Nálátok, azoknak a kilencven százaléka szerelmes lett Erdélybe, és biztosak lehettek benne, hogy azok mind elmentek december ötödikén a szavazófülkékbe, és behúzták azt az átkozott ikszet a megfelelő helyre. Gondoljatok arra, hogy ha a többi is járt volna már Erdélyben, akkor biztosan nem marad otthon ötödikén. Mert akik otthon maradtak, nem mind gonoszok, hanem a többségük megtévesztett ember, megtévesztett szegény ember.

Nekünk, a másfélmillió igennel szavazóknak a szívünkbe mar a fájdalom, a Ti fájdalmatok a miénk is, és hiszek benne, hogy közös lesz az örömünk, amikor nemsokára mégiscsak magyar állampolgár lehet minden magyar. Mert biztos vagyok benne, hogy így lesz! Így lesz, mert küzdeni fogunk érte, és azok, akik most megtagadták, szégyelleni fogják magukat.

Küzdjétek az autonómiáért, mert meglesz az is, és akkor majd annak is együtt fogunk örülni. Nem adhatjuk fel ezerszáz év közös történelmét egy szerencsétlen időben kiírt, szerencsétlenül végződött népszavazás miatt. Nem adhatjuk fel közös történelmünket, mert akkor hiába halt meg Sándorunk Segesváron, akkor hiába halt meg hősként a Tizenhárom Aradon, akkor hiába haltak meg nagyapáink a Don-kanyarnál

és még Isten tudja, hogy hol. Nem adtuk fel a tatár után, nem adtuk fel Mohács után, nem adtuk fel a két világháború után, nem adtuk fel soha! Soha, soha, soha! Tartozunk hát őseinknek és unokáinknak is azzal, hogy most is összeszorítjuk fogainkat és folytatjuk a harcot, folytatjuk a nemzetegyesítést. Erősítsen meg ez a kudarc, és fájdalomunkból merítsünk hozzá erőt!

Egy Pest megyei kis faluban élek a Duna-kanyar szívében, Verőcén. A polgármesterünk Bethlen Farkas. Igen, ő az a Bethlen Farkas. Egyenes ági leszármazottja az erdélyi Bethleneknek, akiknek mellszobra ott van az udvarhelyi szoborparkban. Itt Verőcén több mint hetven százalékkal győztek az igenek, Istenkém, bár csak így lett volna az egész országban! A mi Bethlenünk konok egy ember, amolyan székelyfajta a javából. Az a fajta, aki összeszorította a fogait, pénzt szerzett, és felépített belőle egy iskolát ősei földjén, Bethlenben. Tegnap elkeseredetten hívtam fel a mi konok polgármesterünket, és megkérdeztem, hogy most mi lesz, mire Ő a menthetetlen optimizmusával így válaszolt: Még többet kell dolgoznunk, még többet kell tennünk.

Igen! Az én igen szavazatom kötelez arra, hogy még többet tegyek, arra, hogy fáradhatatlanul meséljem el a kétkedőknek, hogy milyenek a székelyek, és hogy mennyit szenvedtek az elmúlt rendszerben, és el kell mesélnem nekik, hogy milyen lehet a kisebbségi élet Kolozsváron, és milyen az úgynevezett szórványvidékeken. Igen! Én abba a másfélmillióba tartozom, akik nem adják fel most sem, és higgyetek nekem, a többi igennel szavazó ugyanígy fog tenni. Elmeséljük a közömbösöknek, a kétkedőknek, a kenyérrüket féltőknek, hogy tanulnunk kell a jó székelyektől. Tanulnunk kell a kárpátaljai testvéreinktől, a vajdaságiaktól, és tanulnunk kell a jó palócoktól ott, a Felvidéken. Fáradhatatlanok leszünk, barátaim, mert ez a kötelességünk, tudjuk jól.

És most legszívesebben beleüvölteném abba az áldott hargitai csendbe, bele a Gyergyói-medencébe úgy, hogy egészen Sepsiszentgyörgyig elhallatszon, hogy állítsatok székely kapukat, és faragjatok bele újra magyar címet, olyat, amilyen Zetelakán van! Faragjátok bele nyugodtan, mert nem mondott nektek nemet Magyarország azon az átkozott vasárnapon, hanem igent mondott! Igent mondott, csak sajnos halk volt ez az igen. Halk volt, mert nem tudta elég erővel lenyomni a nemek hangját, de mi másfélmillión fáradhatatlanok leszünk, és napról napra egyre többen fogjuk mondani, hogy: Igen!

Tiszta szívvel kérek Benneteket, ne haragudjatok ránk, a megtévedt testvérekre! És most elöttetek megfogadom: „Sújtson le reám az Isten, ha népemet veszni hagyom!”

*Kiss Sándor Verőce
(Szabadság, 2004. december 13.)*

* * *

Mi többek vagyunk

Számomra nem okozott különösebb megrázkódtatást a határainkon kívül zajló népi cirkusz végkimenetele, annál is inkább, mert eleve kétkedve fogadtam ezt a megoldási lehetőséget és ennek szükségességét.

Hatvanas-hetvenes évekbeli pedagógusaim már akkor tudták, hogy önerőből és önbecsülésből kell felépítenünk jövőnket. A nemzethez való tartozásunk tudata akkor is és most is mindennél erősebb. Még azok nézeténél is, akik magas lovaikról szemlélődve kisebbnek látják a körülöttük kibontakozó világot és ennél fogva magukat valami elvakult önhittségtől vezérelve, nagyobbak érzékelik.

A közelmúlt eseménye mindenkit meg kell hogy erősítsen abban a tudatban, hogy Kós Károly annak idején sokat vitatott traszszilvanizmusa felé kellene forduljanak mindazok, akik érthető érzelmi elfogultságukban túl sokat vártak egy kis ország kis népétől.

Nekünk most nem kell zászlót égetni, sárral dobálni, vendégeket kirekeszteni, ablakokat betörni, mert annál többek vagyunk. Sokkal többek!

Nekünk most gyászolnunk kell, csendben, félárbócra eresztett lobogónkkal, hogy a gyász után felegyenesedve és gerincben megerősödve bátran nézhessünk azok szemébe, akik nem sokat tudnak a mi Tündérekertünkről.

*Egri Ferenc
(Szabadság 2004. december 13.)*

* * *

Tájékoztató: Az Országos Örmény Önkormányzat címe 2005. január 1-től megváltozott.

Új címe 1025. Budapest Palatinus u. 4. Telefon/fax: 332-3943.

Megközelíthető: 191-es autóbusszal a végállomásig.

* * *

Együvé tartozunk...

Gyertek ezután is jó lelkiismerettel Erdélybe és hozzátok magatokkal a hitetleneket is a Hargita köszöntésére és a Gyimesek hódolatára, hogy személyesen tapasztalják meg az erdélyi emberek világát, vendégszeretetét. Szeretettel várunk Mindnyájatokat, mert továbbra is szilárdan hisszük, hogy éljünk mi, magyarok bárhol a világon, együvé tartozunk! Nehéz szavakba önteni mindazt, amit most érzünk mi, Magyarország határain túl élő magyarok. Hát mégsem került az Anyaországban elég magyar nemzetben gondolkodó magyar?! Hát tényleg beteg Magyarország? Hát tényleg a vakok, eltévelyedettek, tudatlanok és félrevezetettek országa lenne? Ez nem lehet igaz! Ez nem így igaz!

Hiábavaló lett volna hát minden fáradozásunk, hiába próbáltuk fellobbantani a kölcsönös szeretet lángját? Hiába festette vörösre a Rákóczi-vár romjait az ezeréves határnál fellobbanó hatalmas máglya? Hiába égték szerte a nagyvilágban, mindenhol, ahol magyarok élnek, a mécsesek? Hiába kondultak meg vasárnap délben a magyar összetartozásért Erdély-szerte a harangok? Hiába imádkoztak Erdélyben és a Partiumban a kettős állampolgárság megszerzéséért a zsúfolásig megtelt templomokban? Hiába volt „egy szív az akarat”?

Nem, egy percig sem hiszem, hogy hiába volt mindez! Nem hiszem, mert tudom, hogy Magyarországnak van egy másik arca is... És most azokhoz szólok, akik velünk együtt izgultak, akik azon fáradoztak, hogy meggyőzzék a hajthatatlanokat, akik mindent megtettek azért, hogy több legyen az „IGEN”, akik levélben vagy telefonon kerestek meg és elmondták, hogy itt, az ezeréves határ tövében értettek és tapasztaltak meg valamit, amit oly sokáig rejtettek előlük...

Fáj, nagyon fáj, ami történt, de nem haragszunk Rátok. Mi ezután is magyarok maradunk, továbbra is a magyar nemzet részének tekintjük magunkat, még akkor is, ha nincs erről hivatalos papírunk.

Gyertek ezután is jó lelkiismerettel Erdélybe és hozzátok magatokkal a hitetleneket is a Hargita köszöntésére és a Gyimesek hódolatára, hogy személyesen tapasztalják meg az erdélyi emberek világát, vendégszeretetét.

Szeretettel várunk Mindnyájatokat, mert továbbra is szilárdan hisszük, hogy éljünk mi, magyarok bárhol a világon, együvé tartozunk! Gyertek hát, de hagyjátok otthon azokat, akik tudatosan tették nevetségessé és megvetés tárgyává - nem a magyar nemzetet -, hanem önmagukat!

Deáky András Gyimesbükk, 2004. december 5.

* * *

„Zűrzavar van ma a földön”

avagy

gondolataim egy adventi rendezvény kapcsán ...

Déva. Ősi város az Erdélyi Érchegységtől Délre, a Maros folyó bal partján. Romokban lévő várát már a 13. században említik. A monda szerint

*„ Tizenkét kőműves összetanakodék,
Magos Déva várát hogy felépítenék,
hogy felépítenék fél véka ezüstért,
fél véka ezüstért, fél véka aranyért”*

Kőműves Kelemen a dicsőségért, a pénzért, a hírnévért feláldozza feleségét, gyermekét, boldogságát. Nincstelenné válik a szó legszorosabb értelmében, erkölcsileg-anyagilag egyaránt megsemmisül.

Sok évszázad múltán Déva ismét híressé vált egy újkori „építőmester” munkája nyomán. Ez a „mester” **Böjte Csaba ferences atya.**

Neve hallatán nékem Wass Albert szép meséje jutott az eszembe, az egyszeri emberről, aki háza udvarán Istennek oszlopot emel: homokszemekből hittel építi és köddel ragasztja össze. Az oszlop összeomlik. Újból felépíti, és láss csodát: a viharos szelek kikerülnek, az Isten dicsőségére emelt oszlopot.

Böjte Csaba ferences atya, az erdélyi árvaházak és gyermekvédelmi központok alapítója és vezetője 2004. december 18-án délelőtt a zuglói Wass Albert polgári kör vendégeként karácsonyra ajándékokat gyűjtött kis pártfogoltjai számára.

A Zuglói Sport- és Szabadidő Központ tornaterme zsúfolásig megtelt jótékonykodni kívánó emberekkel, akik hoztak, amit tudtak: ruhákat, élelmiszert, gyermekjátékokat, édességet, könyveket, írószereket, egyéb hasznos dolgokat. (A XII. ker. Örmény Önkormányzat részéről 20 kisgyermeknek küldtünk színes festéket, színes ceruzákat, tollakat, gyurmát, kifestőkönyveket, könyvtári elhelyezésre oktatási segédleteket.)

A megjelentek megtekinthették a „**Csillagösvény**” c. filmet, amely bemutatja a gyermekvédelmi központok és a Dévai Szent Ferenc Alapítvány tevékenységét.

Elszoruló szívvel és elhomályosodó szemmel hallgattam a nevelőket, a befogadott árva kisgyermeket és Böjte atya hitvallását, hogy miért is csinálja ezt a hatalmas munkát: azt szeretné, ha a gyermekek szülőföldjükön, Erdélyben építenének egy szebb, emberi életet.

A filmvetítés után Csaba testvér személyesen is megszólalt. Elmondta, hogy a közelmúltban hatalmas fába vágta a fejszét, az eddig megalakított árvaházak és gyermekotthonok (Déva, Szászváros, Szováta, Szárhegy, stb) után a moldvai csángó kisgyermeken szeretne segíteni, mivel itt elképzelhetetlen méretű a nyomor, a szegénység. A moldvai falvakban jelenleg 9.000 magyarul beszélő kisgyermek él. Az ott felépítendő árvaházra gyűjti a pénzadományokat. Gyűjti a homokszemeket, és köddel ragasztja össze. A köd a segítőkész, jóérzésű, magyar érzelmű emberek erkölcsi és anyagi segítsége. Reményei szerint az eredmény egy olyan oszlop lesz, amely ellenáll az emberek morális megsemmisítését célzó globalizmus törekvéseinek.

Csaba testvért hallgatva, *Wass Albert* szép verse muzsikál a fejemben:

*„Bár latroké ma a világ,
s annak minden rablott pénze:
sem az arany, sem az ezüst
nem váltható békességre!*

*Zűrzavar van ma a földön,
istentelen lopás, csalás.
De akik ezt reánk hozták:
azok számára nincs maradás!*

*Tanulj ember, tanulj magyar,
az élet ma iskola!
Ki szeretetből levizsgázik,
annak lesz csak jó sora!*

*A hitványát, mint pelyvát,
jóféle szél tova fújja,
míg az igazat megőrzi
az Úristen akarata.”*

(Vigasztaló levél, Magyarok földjére 1995.)

Budapest, 2004. december 20.

Csikszentgyörgyi-Ficzus Margit

* * *

Székelykapu Argentína fővárosában

Buenos Airesben katonai tiszteletadással avatták fel a Magyar teret. Az Argentin Katonai Akadémia székelő-örmény megalapítójának emlékét is őrző Plaza Hungria díszkapuja több mint négy évvel ezelőtt kelt útra Gelencérol.

Az Argentínai Magyar Intézmények Szövetsége (AMISz) és a Magyarok Világszövetsége (MVSz) közös munkájának eredményeként 2004. november 27-én 11 órakor katonai tiszteletadással avatták fel a Buenos Aires-i Magyar teret. Részt vett rajta a Colegio Militar katonazenekara és Santo Tomé-ból (Gidó-

falva testvérvárosa) a Czetz Műszaki zászlóalj egy díszszakasza, Czetz féle egyenruhában. Az argentin fővárosban található Plaza Hungria elnevezésű tér létrehozásáról az 1382/04. sz. törvény rendelkezik.

A téren elhelyezett székelykapu a háromszéki Gelencén készült 2000-ben. Négy évvel ezelőtt, 2000. májusában a Magyarok Világkongresszusa idején a Budapesti Kongresszusi Központ előtt volt látható, ahol - útban Argentína felé - két napig állt, hirdetve a földrészeken átnyúló magyar összefogást. A kaputükörbe gidófalvi Czetz János 48-as honvédtábornok, az Argentin Katonai Akadémia megalapítójának fából faragott arcképét foglalták be.

Az AMISz vezetői - v. Vattay Miklós főtítkárs és v. Takács István elnök - a tér felavatására meghívták a Magyarok Világszövetsége elnökét is. „Kétségtelenül a maga hozzájárulása tette lehetővé, hogy ezt a napot elérhessük.”- fogalmazott az AMISz főtítkára.

Patrubány Miklós a december 5-i népszavazással kapcsolatos elfoglaltsága miatt nem tudott részt venni az ünnepségen.

(MVSz Sajtószolgálat közleménye és Ladányi Domokos híradása alapján a Szerk.)

* * *

Jereváni örmény kódexeket állítottak ki a Palló Imre Művészeti Szakközépiskola pincegalériájában

A Matenadaran kincsei Székelyudvarhelyen

Kuriózumnak számító kiállítás tekinthető meg a székelyudvarhelyi Palló Imre Művészeti Szakközépiskola pincegalériájában.

A budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Egyesület vezetője, Issekutz Sarolta miniatűrökkel díszített 13-14. századi örmény kódexek színhű reprodukcióit adományozta a gyergyószentmiklósi Örmény Katolikus Egyházközségnek, amely azt vándorkiállítás jelleggel mutatja be Székelyudvarhelyen.

A gazdag anyag kódexei izgalmas kultúrtörténeti adatokat is tartalmaznak: az egyik íven például hangjegyek, kezdetleges kotta látható. A kilikiai és a vaspurakani tartományokból, valamint az Ani királyságból származó miniatűrfestők - köztük Markare és Ignatios - igen nagy tiszteletnek örvendtek a vallásos örmény közösségekben. Népi díszítőmotívumokat a leghitelesebben az 1292-es datálású Evangélium illuminátora, Mateos illesztett be az általa készített, színeik élénkségét ma is megőrző miniatűrökbe. Az ugyan csak örmény hagyományokat ápoló *Magardici Bodurian Alapítvány* az év végéig látogatható kiállításra kölcsön kapott két, a Haáz Rezső Múzeumban restaurált fémpántos örmény utazóládát is. Román nyelvből magyarra fordított könyv is készül az alapítvány kiadásában, az Erdélyi örmény népmesék című százoldalas kötet az Infopress nyomda támogatásával a közeljövőben jut el a boltokba.

Zilahi Imre (Krónika 2004. december I.)

* * *

Örmény kódexképek a művészeti iskola galériájában - Udvarhely

Nemsokára többet tudhatnak meg az udvarhelyiek az örmény kultúráról, ugyanis a székelyudvarhelyi Magardici Bodurian Alapítvány szervezésében november 26-án, pénteken 18 órakor az örmény kódexművészet remekait bemutató vándorkiállításra kerül sor a Dr. Palló Imre Zene- és Képzőművészeti Szakközépiskola pincegalériájában.

A kiállítás a XIII-XIV. századi Jereváni Matenadaran-gyűjteményben található alkotásokat ismerteti. A gazdag képanyagot a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Egyesület vezetője, dr. Issekutz Sarolta gyűjtötte, rendszerezte és bocsátotta az erdélyi örmény közösségek rendelkezésére.

Ugyanekkor megtekinthetnek két, fából készült utazóládát, melyeknek valamikor örmény tulajdonosaik voltak, jelenleg viszont a gyergyói múzeum tulajdonában vannak. A tervek szerint bemutatásra kerül egy örmény népmesegyűjtemény is.

Rendkívüli kiállítás megtekintésére nyílik alkalom a székelyudvarhelyi Magardici Bodurian Alapítvány jóvoltából. Az esemény fénypontjának számít azon XIII-XIV. századi örmény kódexekben fellelt képanyag bemutatása, mely az örmény keresztény kultúrát, teremtésről alkotott felfogását ismerteti. A jerevá-

ni Matenadaran-gyűjteményből valók az alkotások, ezeket pedig dr. Issekutz Sarolta, a budapesti Erdélyi Örmény Gyökerek Egyesület - ezen a néven kiadványuk is van - vezetője gyűjtötte, rendszerezte és bocsátja most az erdélyiek számára, az itt élő örmény közösségek rendelkezésére bízva ezeket. A művészeti iskola igazgatójával, Bodurian Jánossal beszélgettünk, aki maga is örmény származású.

- Az örmény kódexművészet remekeit látja majd az érdeklődő a galériában megnyíló tárlaton. Az említett kódexben található képeket különböző technikával másolták, nagyították a szakértők, ezt a változatot tekintheti meg az érdeklődő, tájékoztatott Bodurian János. Érdekes a tárlat abból a szempontból is, hogy hasonlót kevés valószínűséggel láthattak az udvarhelyiek. Vándortárlat ez, eddig Szamosújváron, Gyergyószentmiklóson és Csíkszeredában volt látható. Más városokba is eljut, főként olyan helyekre, amelyeknek van örmény vonatkozása, vagy ahol élnek örmények.

- Van tudomása arról, hogy hány örmény él Udvarhelyen és környékén?

- Sajnos mindig annyira lefoglalt a munkám, arra már nem tudtam időt szánni, hogy összeszámoljam őket. Tulajdonképpen én jövevény vagyok, harminckét évvel ezelőtt jöttem a városba, egyébként Szászrégenből származom. Nagyszüleim örmények voltak.

- Hogyan kerültek az országba?

- A legutolsó bevándorláskor, 1915-ben jött nagyapám Romániába, és telepedett le Erdélyben. Nagybátyám hasonlóképpen került ide, ő örmény katolikus pap volt. Velencében tanult a Szent Lázár-szigeten, ahol egy híres papnevelde van. Sokan tanultak itt az örmény keresztény kultúráról, melynek minden mozanata fellelhető ezen a szigeten. Egy ideig itt könyvtárosként dolgozott, aztán missziós papként Erzsébetvárosban élt, majd Bukarestben az Armeniának lett a főszerkesztője, később Csíkszépvízre került. Szintén missziós papként dolgozott itt, időközben pedig nyomdát alapított. Rengeteg írása, munkája jelent meg, és ő alkotta meg az első Örmény Enciklopédiát. Őt Magardici Boduriannak hívták. Alapítványunk is az ő nevét vette fel. Örmény származásunk, az örménység felvállalása nálunk nem jelent problémát. Nagyapám örményül beszélt otthon, a családban mi is örmény nyelvet használtunk. Igyekeztem később, hogy gyermekeim is megtanulják az örmény nyelvet, lányom és fiam írnak, olvasnak örményül. Velencében tanultak ők is.

Visszatérve a vándorkiállításra, különböző méretű másolatokat tekinthet meg a látogató, hozzávetőlegesen 50x70 centiméteres nagyságban. A kiállítás másik nevezetessége az a két restaurált utazóláda, melyeket az udvarhelyi Haáz Rezső Múzeumban újítottak fel a szakemberek, és mely utazóládákkal a gyergyószentmiklósi múzeum büszkélkedhet. Ismeretes, hogy az örmények kereskedők voltak, hasonló faládákat használtak egykoron a portékák és pénz hordozásához, mint amelyek most a galériában kiállításra kerülnek. Következő eseménye a tárlatnak egy örmény mesegyűjtemény bemutatása, melyet Bán Péter fordított románból magyar nyelvre, és az alapítványnak köszönhetően kerül az olvasók elé. Örményből románra Ion Apostol Popescu lelkiismeretes filológus, örménység-kutató fordította, ő is gyűjtötte össze a szebbnél szebb meséket.

Ion Anton Popescu (1920-1984) Valcea megyében, Scáuneni faluban született, és a 20 éven át folytatott elhivatott kutatómunkájának tulajdoníthatóan az örménység, az örménykérdés az érdeklődés középpontjába került. 1946-ban az Erdélyi írószövetség alapító tagja, a Szebenben töltött évek során kapcsolatot teremtett az Erdélyben élő kisebbségekkel, ezeknek sorsa, kultúrája érdekelte. 1947-ben telepedett le Erdélyben, kinevezték a szamosújvári pedagógiai líceum tanárává. 1951-től a Victor Babes egyetem filológia karának hallgatója, számos színvonalas folyóirat munkatársa. 1963-ban a marosvásárhelyi filológia kar professzora lett. 13 évi vásárhelyi munkája alatt szoros volt az együttműködése Tudor Jarda kolozsvári népzenekutatóval, ennek eredményeként 1967-ben megjelent Erdélyi örmény népmesék című, nemzetközileg elismert kötete. 1969-ben elnyerte a filológia doktora címet.

Az ikonfestés művészetéhez való értését szakmai körökben is elismerték. Néprajzkutatói munkássága idején örmény kéziratokat gyűjtött, kapcsolatot tartott fenn Örményország néhány elismert kulturális személyiségével, a diaszpórában élő örmény művészekkel.

Barabás Blanka

Udvarhelyi Híradó 2004. december 9.

* * *

Ismerjük meg önmagunkat

Az erdélyi örmény gyökerű peregrinusokról szóló összeállítás végén jeleztem, hogy van még számos olyan forrásmunka, melyből érdemes kiszemelgetni az örménymagyarokat.

Ezek legfontosabbikának ítélem a Romániai Magyar Irodalmi Lexikont. Az öt kötetre tervezett mű negyedik kötete 2002-ben jelent meg. Ennek a fűlszövegéből idézek: „Lexikonunk - írta 1981-ben megjelent első (A-F) kötet előszavában az alapító-főszerkesztő Balogh Edgár - felöleli a romániai magyar irodalom minden számbajöhető eredményét, neves és névtelen, de irodalmunkhoz mégis hozzájáruló alkotóját, s az irodalom leszűkítő értelmezése helyett az írásbeliség teljességére, határterületeire is tekintve, a természet- és társadalomtudományok, a műszaki irodalom, sőt az irodalommal valaminő kapcsolatban lévő zene- és képzőművészeti alkotások területeit, az irodalmi és kulturális tömörülések, egyesületek, társaságok, intézmények fontosabb adatait.”

„Az ‚irodalom‘-nak ez az úgyszólván parttalan értelmezése az akkori körülmények kényszerében született, amikor nem volt mód a romániai magyar szellemi élet tevékenységi területek szerinti, egyenkénti számbavételére. Az induláskor kialakított, kényszerűen vállalt koncepción lexikonunk egységének veszélyeztetése nélkül akkor sem változtathattunk, amikor arra már a lehetőségek adottak lettek volna, noha mi magunk vagyunk a leginkább tisztában buktatóival, ellentmondásaival. Aszerint szerkesztettük meg az 1983-ra elkészült (de a cenzúra-tiltás miatt csak 1991-ben megjelent) második (G-Ke), majd az azt követő, 1994-ben kiadott harmadik (Ki-M) kötetet és a most megjelenő negyediket is.”

A kényszerűség szülte koncepció számunkra most hasznos lehet, a készülő örménymagyar ki - kicsoda számára találhatunk benne bőségesen anyagot. Mint valamikori munkatársa a Lexikon szerkesztőségének, örömmel kezdem el a munkát egy általános képet elénk táró címszóval:

örmény-magyar irodalmi kapcsolatok

Az erdélyi magyar -örmény irodalom indulása, kibontakozása és a szellemi életbe való bekapcsolódása a 19. század második feléig nyúlik vissza. Az örménység egy csoportja hosszú vándorlás után 1672-ben telepedett le Erdélyben, elsősorban Gyergyószentmiklóson, Besztercén, Görgényszentimrén, Ebesfalván (a későbbi Erzsébetvárosban). Szamosújváron eleinte kevesen voltak, a körülmények alakulásával azonban rövidesen itt épült fel az „örményváros”: Armenopolis. A 19. század második felében még egy utolsó örmény menekült-raj érkezett a hatalmas véráldozatot követelő pogromok elől Moldvába, majd onnan Erdélybe. Ez a népcsoport a korábbi erdélyi örmény közösségekben lelt otthonra.

Az erdélyi örmények fokozatosan bekapcsolódva Erdély gazdasági és társadalmi életébe, idővel nagy részben elmagyarosodtak, s e folyamattal együtt fejlődött ki egy örmény tárgy körű magyar irodalom is.

Az erdélyi örménység kérdéseivel tudományosan első ízben *Szongott Kristóf* (1843-1907) foglalkozott. Mint a magyar armenológia megteremtője és művelője, 1887-ben *Govrik Gergely* szamosújvári örmény-katolikus főpappal együtt megalapította, húsz éven át kiadta, szerkesztette és nagy részben írta az *Armenia c. magyarörmény havi szemlét*. A folyóirat munkatársai közül kiemelkedik *Markovich Jakab* marosvásárhelyi múzeumigazgató, aki az örmény östörténet legendáit és munkáit dolgozta fel. *Molnár Antal* (1847-1902) szamosújvári levéltáros nemcsak elsőként ismertette Arménia ősenek, Urartunak a történetét, hanem az olvasók elé tárta az „örmény kérdés” törökországi és nemzetközi vonatkozásait is, s megírta Szamosújvár monográfiáját (kézirata a városi levéltárban).

(Folytatjuk)

Bálintné Kovács Júlia - Kolozsvár

* * *

Az alábbiakban saját írásával emlékezünk a 2004. októberében elhunyt Dr. Bartha Ferenc Imre közösségi tagunkra, képviselőjelöltünkre. (Szerk.)

Dr. Bartha Ferenc Imre

MICHAELIS

(Búcsú Erdélytől)

Már nem tudom, melyik régmúlt, lázas éjszakán láttam meg Michaelist. Belenéztem a tükörbe, sápadt arcát láttam, égő szemével Ő nézett vissza rám. Ecsethez nyúltam, hogy EZT az arcot ne hagyjam feledésbe merülni.

*Oh, milyen felülmúlhatatlanul jó
az éjszaka kábulatából ébredni
a meglett reggellel,
mikor elénk tárul a csoda,
amit az éjszaka hozott*

*kínok és örömök között, ott,
a VÁSZNON...*

Akkor nem tudtam befejezni Michaelis képét. A sötét éjszaka évei jöttek, bűnök és bűnhődés, IN PROFUNDIS, láncok csörgése, fogak csikorgatása...

Mikor végül mégis megjött a hajnal, GAJAHOZ fordultam fohással:

*Föld Istennője, Gaja,
Föld-anyanya,
Szülőföld-anyanya,
adj fiadnak új erőt,
mert íme, elbukott a küzdelemben.
Adj nekem új erőt, mint hajdanán
Alkyneus fiadnak,
hogy talpra állhassak
és bírjam az életet tovább...*

Elmentem, Michaelisszel a szívemben, ősi szülőföldünkre. Csík gyantaszagú fenyveseiben kóboroltam, ittam a földből feltörő, gyöngyöző borvizet, és Szülőföld-anyanya erőmet visszaadta.

Michaelis, ÉN-ŐSÖM, II. Rákóczy György hűséges hadnagya, képedet akkor sem tudtam befejezni...

*Ősi földünk szép mezőit
felverte a gaz, a dudva,
harsogó kék, sárga, vörös virágok
nyíltak a dudván,
erdeink csendjét
idegenek hangos,
vad csácsogása
verte szét.*

Nem volt többé már maradásunk... A RÉGI-ÚJ hazába magammal hoztalak téged is, Michaelis, és itt végre befejezhettem képedet. Most már a szobám falán leszel, amíg én élek, aztán más szobák, talán múzeumok poros mélye vár reád.

Ami még hátra van számunkra közösen, az már csak a búcsú, Szülőföldanyától. Utolszor mondjuk el, kicsorduló könnyel a szemünkben:

*Isten veled
ERDÉLY,
Isten veled
ÖRÖKRE...*

*Budapest, 1966.
Bálintné Kovács Júlia - Kolozsvár*

* * *

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület tagjainak
DÍJMENTES szaktanácsadás

- építészeti,
- statikai
- és ingatlanügyekben.

30 éves tapasztalattal rendelkező okleveles építőmérnök, a Magyar Mérnöki és Építész Kamara tagja. Elérhetőség:

- tel./fax: 209 2478

* * *

Katalin bál

A Csíkszeredai Szentháromság Alapítvány által megrendezett hagyományos Katalin bálra szóló meghívásra a Zuglói Örmény Kisebbségi Önkormányzat (ZÖKÖ) vezetősége, Zárug és Heim házaspárok utaztak el Csíkszeredába. A Katalin bált minden évben kosaras, piknik alapon szervezik, a tombolához mindenki visz valami ajándékot, a sorsjegyek bevétele pedig az alapítvány javát szolgálja. A bál este 8 órától reggel 4 óráig tartott. A zene csodálatos volt és mindenki kitáncolhatta magát. A tánc-parkett ördöge az örök mozgó Bazilides Anna diszkó királynő volt.

Vasárnap este a Szent József római katolikus kápolnában - ahol minden hónap utolsó vasárnapján este fél 6 órakor vikárius úr örmény katolikus szentmisét celebrál a kis örmény közösségnek - ismét találkoztak a bálozók. (Nyári szünet: június 15-augusztus 30-ig.) Vendéglátónk a Turul panzió volt, köszönjük nekik sor szeretettel.

A ZÖKÖ december 10.-én Wass Albert estet rendezett, az előadó Simó József, a Wass Albert Alapítvány kuratóriumi elnöke volt. Az esten fellépett még Keszy-Harmath Gergely is, aki tangóharmonikán a közelgő karácsony hangulatához illő zenei darabokat adott elő. A műsor után örmény ételbemutatót tartottunk könyv vásárral egybekötve.

Heim

* * *

Közmeghallgatás a XV. kerületben

2004 december 17-én pénteken összevont közmeghallgatást tartottak a XV. kerületi Bolgár, Horvát és Örmény Kisebbségi Önkormányzatok a XV. kerületi Csokonai Művelődési Házban.

A közmeghallgatás nemcsak annyiban vont összevont, hogy azon több kisebbség szerepelt, hanem az éves beszámolókon túlmenően kiállítás, kulturális műsor és táncház tette elő-karácsonyi ünnepséggé a hangulatos rendezvényt.

Az örmény kisebbség egy mini kiállítást rendezett, bemutatta az örmény kódexművészetet. A VI-VIII. századtól a XIII. századig készült kódexekből láthattak az érdeklődők fényképeket. A kiállítást Áts József és Nuridsány Zoltánné készítettek. Az érdeklődők átlapozhatták azokat az albumokat is, amelyek bemutatták Örményországot, az örmény tájat, az örmény embereket, a népművészet és a történelem emlékeit.

A fotókat örményországi látogatása során készítette Nuridsány Zoltánné. A éves beszámolóban Áts József elnök ismertette az önkormányzat terveit és azok megvalósulásait. Büszkén számolt be arról, hogy immár hagyománnyá vált a kerületben a Kiss Ernő utcában a koszorúzással egybekötött megemlékezés, amelyhez minden esetben csatlakozott egy-egy vetélkedő, amely során a kerület általános iskolásai mérik össze tudásukat, ki tud többet az örmények szerepéről, közreműködéséről az 1849-49-es forradalom és szabadságharc idején. Hasonlóan büszke arra is, hogy minden megemlékező rendezvényhez valamilyen kiállítás, vagy kulturális műsor is kapcsolódott. Mivel a kerület pénzügyi helyzete elég szerény, ezért több esetben más kerületekkel közösen rendeznek, szerepelnek, így elsősorban a XIV. és XIII. kerületekkel. De pl. az Örmény Köztársaság kikiáltásának évfordulóját a X. kerülettel ünnepelték közösen. Kiemelte a csíkszépvízi-, csíkszeredai közösséggel való kapcsolattartás fontosságát, ez évben két alkalommal tartottak találkozót. Elmondta, hogy a szűkös keretek miatt, több rendezvényhez csak látogatóként tudnak csatlakozni. Megemlítette, hogy pl. szívesen vesznek részt a Fővárosi Örmény Önkormányzat éves rendezvényein, illetve a Fővárosi Örmény Klubban is.

A kisebbségek beszámolóit bolgár és horvát táncbemutató és táncház követte. A hosszúra nyúló program alatt megéhezőket érdekes ételválogatás lepte meg, amelynek során az örmény, a bolgár és a horvát ételekből a közös illetve a hasonló ízeket ismerhették meg.

A kerületben a következő napon, december 18-án a Pestújhelyi Közösségi Házban (Budapest XV. Szűcs István utca 45.) a bolgár, görög, horvát, német, örmény és szlovák nemzetiségek közös műsoros estje zajlott, amelyen az örménységet az immár közismert és igen népszerű páros, Avedikián Viktória énekművész és Szuper Géza gitárművész képviselte, akik örmény népdalokat adtak elő, nagy sikerrel.

B.J.

* * *

Újabb Lady Macbeth az Operaházban

Kirkósa Orsolya nagy szerepben kapott alkalmat a bizonyításra

Kirkósa Orsolya a féktelen nagyravágyás végzetszerepét öltötte magára az Operaház kiváló Macbeth-előadásában. Henning Brockhaus vendég rendező budapesti színrevitelének női főszerepében a premieren a világsztár Lukács Gyöngyit láthattuk, másodszeropozításban pedig Fekete Veronikát, majd Rálik Szilvia bővítette a „választékot”, míg az év utolsó hónapjában a kolozsvári származású Kirkósa Orsolya lépett a Lady Macbethnek impozáns sorába. És máris revelációról tudósíthatunk.

Való igaz, a fiatal énekesnő megméretése már a Hunyadi László Szilágyi Erzsébetében is feltűnést keltett, e nagy formátumú Verdi-szerep azonban igencsak próbára teszi a legnagyobbak tudását, tehetségét is. Az operaházi pályája kezdetén álló, erdélyi művésznő várakozáson felül teljesített: gyönyörű színű, eleven hangjával rabul ejtette a közönséget.

A Kolozsvári Zeneakadémián szerzett képesítést, s képzettsége semmi kívánnivalót nem hagy maga után. Mi több: teljes vértetben, magabiztosan éneklie a legbonyolultabb áriákat is. Verdi korai Macbeth-jében még nem lelni föl az olasz belcanto operairodalom később oly népszerűvé vált „slágeráriáit”. Az énekesnőknek alaposan meg kell komponálniuk e nagy ívű szerepet, a maga összetettségében, árnyaltságában és zenei komplexitásában. Kirkósának sikerült a lehető legrámaibb ladyt megteremtenie, akiből igazán csak a negyedik felvonásbeli örülési jelenet hozza felszínre a lírai hangzatokat. Okkal, hiszen férjét a gyilkosságok sorára bujtó, kíméletlen asszonyt jóval keményebb fából faragták, mint magát Macbethet (ezúttal Kálmándi Mihályt). Kirkósa már a boszorkányok jóslatát hírül véve, miszerint urából király lesz, teljes lényével, hangjának súlyával sarkallja a még habozó férfit Duncan király elveszejtésére. Fejedelmi tartással fogadja - immár az uralkodó nejeként - a hódoló udvari vendégsereget a híres lakomán, és sziszegő kígyóként próbálja magához téríteni a részlátások gyötörte Macbethet, el ne árulja magát a gyanakvó előkelőségek előtt egykori szövetségese, Banquo meggyilkoltatása miatt (Banquo: az ugyancsak újonnan, sikerrel belépő Bretz Gábor). Refrénszerűen ismétlődő intései, vigasságra szólítása nemcsak énekesnői, hanem lélektani bravúr is.

Valóságos metamorfózison megy át Kirkósa a negyedik felvonás második képében, amint büntudata súlya alatt alvajáróként bolyong a vendégtervező Josef Svoboda hamuszürke színbe merített, baljóslatú színpadképének tágas előterében. A bűnök terhe elől örületbe menekült, ám joggal bűnhődött királyné jelenetében a fiatal művésznő az elgyötört lélek szívbe markoló tépelődéseinek ad hangot Medveczky Ádám karmesteri pálcája alatt, szopránjának sokszínűségét kamatoztatva.

Az is méltánylandó, hogy az Operaház, fölismerően egy ifjú tehetséget, ilyen nagyszabású szerepben kínált alkalmat számára a bizonyításra. Minden bizonnyal nagy jövő vár rá.

Metz Katalin (Magyar Nemzet 2004. december 27.)

* * *

Kitüntetés Erdő bíborosnak

A kulturális tárca Fraknói Vilmos-díjban részesítette *Erdő Péter* bíboros, primás, esztergom-budapesti érseket. Az Orbán-kormány idején alapított díj azoknak adományozható, akiknek munkássága kiemelkedő a teológia, a filozófia vagy az egyháztörténelem területén, valamint azoknak, akik tevékenységükkel előmozdították a magyar vallási élet megújulását és a teológia oktatásának fejlődését. A díjat évente legfeljebb hárman kaphatják meg.

A másik két kitüntetett: Harmath Károly történész és Tímár Ágnes apátnő.

Az elismerést mindig novemberben, Fraknói Vilmos halálának évfordulóján adják át.

(Belváros-Lipótváros 2004. december 3.)

* * *

Köszönetnyilvánítás

Hálásan megköszönjük *Csiky Zoltán* egyesületi tagunknak, az Országos Örmény Önkormányzat képviselőjének, hogy a képviselői tiszteletdíját rendszeresen az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületnek átutaltatja, az egyesület működésének támogatására.

Hálás köszönetet mondunk *dr. Szentpétery Ilonának* a 10 ezer Ft, *Dr. Bisztray Tamásnének* a 20 ezer Ft adományáért, amellyel az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek kiadását segítették.

Ugyancsak hálás köszönetet mondunk *Fogolyán Kristóf, dr. Sándor Gézáne* adományozóknak, hogy az egyesület működését pénzádományokkal segítették.

* * *

Meghívó

Fővárosi Örmény Klub 2005. január 20. napján du. 17 órakor lesz a Magyarok Háza (V. Semmelweis u. 1-3. I. emeleti Bartók teremben. Műsor: Koltay Gábor TRIANON című dokumentumfilmje.

A Fővárosi Örmény Klub február 17-i délutánján vendégünk lesz Puskás Attila örmény katolikus vikárius úr Gyergyószentmiklósról.

2005. január 7-től február 2-ig tekinthető meg a Ferencvárosi Művelődési Központ lépcsőház galériájában a XIII.-XIV. század örmény kódexművészete c. kiállítás.

* * *

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Közeledik az adóbevallás ideje... A törvény szerint személyi jövedelemadó (kétszer) egy százalékát erre jogosult, bejegyzett egyházaknak, közintézményeknek, civil szervezeteknek, egyesületeknek ajánlhatjuk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület jogosult arra, hogy személyijövedelem-adó 1 %-át az EÖGYKE-nek ajánlhassuk.

Kilencedik éve működő Egyesületünknek így lehetősége nyílik, hogy működésünk anyagi nehézségeit részben megoldjuk. Meggyőződésünk, hogy az EÖGYKE kezdettől fogva nyitott könyvként működik, hiszen minden lépésünkről rendszeresen beszámolunk az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek hasábjain.

Akik részt vesznek programjainkon meggyőződhetek arról, hogy a tagdíjat, adományokat, a pályázatok során elért támogatásokat kizárólag kulturális és hitéleti identitásörzésünkre, hagyományaink ápolására, a magyarörmény társasági élet, a közösség megteremtésére, jobbítására fordítjuk. Kérjük, hogy jövedelemadója bevallásakor gondoljon Kulturális Egyesületünkre - ezáltal önmagára is. Hiszen tagságunk azért dolgozik, hogy magyarörmény közösségünk céljait megvalósítsa, örmény gyökereink tárgyi és szellemi kultúráját megőrizze, átadja gyermekeinknek, unokáinknak - az utókoroknak. Tartozunk ezzel tehetséges, tisztességes és jó magyarrá vált őseinknek, tehát önmagunknak is.

Nem kell mást tennie, mint a jövedelemadó bevallásakor az APEH által mellékelte, (vagy Ön által kért) rendelkező nyilatkozatot kitöltenie:

A kedvezményezett **adószáma:**

18085590-1-41

A kedvezményezett **neve:**

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Egyúttal kérjük és javasoljuk, hogy a másik egy százalékkal támogassa a Magyar Katolikus Egyházat, amelynek részegyháza a magyarhoni, történelmi örménység Örmény Szertartású Római Katolikus Egyháza.

Templomunknak, amelyet évtizedeken át Kádár Dániel apátplébános vezetett, nincs önálló technikai száma!

Ezért javasoljuk, hogy másik rendelkezési lapján tüntesse fel kedvezményezettként a **Magyar Katolikus Egyházat**, amelynek technikai száma **0011**

A rendelkező nyilatkozatot tegye külön-külön egy-egy szokásos, szabványméretű borítékba és zárja le. Írja a borítékra a saját nevét, lakcímét és adóazonosító jelét, majd a lezárt borítékokat mellékelje az adóbevallásához.

Köszönjük, hogy gondol ránk.

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Leszálló ágban a táncház-mozgalom, de még ma is tízezrek táncolnak

A folklórban nincsenek csodák, nincsenek határok

A hőskori nemzedékre, a múlt század hetvenes éveiben indult táncház-mozgalom egykori résztvevőire gondoltak a Fonóban, amikor nosztalgikus rendezvénysorozatukat, a Haho Tata szenior táncházat elindították.

November 26-án a házigazda *Novák Ferenc* - néprajzos, koreográfus, a Honvéd együttes művészeti igazgatója - barátai körében fogadott minket asztalánál, hogy válaszoljon kérdéseinkre a táncház-mozgalom múltjáról és jelenéről.

Autentikus az a néptánc, amit a művelődési házakban tanulhatunk?

Nagy szerencse, hogy a múlt század húszas éveinek végén már filmre vettek táncoló parasztemberek, akik a XIX. század végén tanulhatták a táncot. Ez azt jelenti, hogy pontos fogalmat alkothatunk arról, hogyan táncolt a magyar nép a XIX. században. Ezekből a filmfelvételekből 240 ezer méter készült. Akik a táncházakban oktatnak - bár az anyagnak csak kis részét írták le táncírással - abszolút eredeti anyagot tudnak tanítani.

A táncház-mozgalom az ön által alapított Bihari együttesből indult el, amikor 1972 májusában a mező-ségi Székről, gyűjtőútjáról visszatért.

A Bihari együttes három tagja, *Foltin Jolán, Lelkes Lajos* és *Stoller Antal* - én nem - találták ki, hogy klubszerűen alakítsunk táncházat. Másik három néptánc-együttes - a Bartók, az Építő és a Vasas - csatlakozott a kezdeményezéshez. A kezdetben szűk kört érintő mozgalom szélesedni kezdett. A táncháznak később otthont adó Fehérvári úti FMH-ba már nemcsak az együttesek tagjai érkeztek, hanem az utcáról addig ismeretlen fiatalok is. Nagyon jó történelmi pillanat volt, az akkori társadalmi körülmények, az emberek változó gondolkodásmódja szülte meg az új szórakozást. Három év múlva már rengetegen csináltak táncházat az országban. Ahol megvoltak a személyi feltételek, volt, aki tanítson, illetve akadt, aki zenéljen, mindenütt létrejött táncház.

Mikor és melyik korosztályban volt a legnépszerűbb ez a szórakozás?

Magyarországon régen fiatalok jártak táncházakba. Hat évig dolgoztam Hollandiában egy táncszínháznál, ott a hasonló néptánc klubokba minden korosztály, a fiatalok és a hatvanéves is eljárt. Ilyen alkalmakkor - mint most is - a középgeneráció van jelen nálunk is, sőt, ha jobban körülnézek, még idősebbeket is látok. A fiatalság körében viszont már nem annyira divatos, bár ma is több tízezer gyerek táncol Magyarországon. A táncház-mozgalom tetőpontja a hetvenes évek közepétől a nyolcvanas évek közepéig tartott. Ahogy a divatok újra és újra visszatérnek, úgy esély van arra, hogy felelevenedjen a szórakozásának ez a formája is.

Mi a helyzet a magyar néptánc másik bázisával, a kalotaszegi és széki magyar közösségekkel, mennyire eleven még odaát a hagyományos táncrend?

Semennyire. Néhány amatőr társulat és három hivatásos együttes - kevesebb, mint nálunk - működik Erdélyben. A folklorizáció megszűnt, tehát a hivatásos művészet alkotásai és motívumai nem ihletik már meg a népi művészetet. Nincsenek meg sem Széken, sem Kalotaszegen azok a társadalmi viszonyok, amelyek valamikor éltették a népi kultúrát. Ez a folyamat már a rendszerváltás előtt elkezdődött. Kalotaszegen még az idősebbek nagyon jól táncolnak. A fiatalok viszont már nem, ha nincs olyan ember a faluban, aki összefogja őket. Jó példa, hogy Mérán szervezett táncház működik.

Ön a Honvéd együttes művészeti vezetője és a magyar koreográfiai iskola jelentős képviselője. Táncszínházi produciói hogyan kötődnek a magyar néptánc hagyományaihoz?

Amikor táncszínházat csinálunk, akkor nyilvánvalóan nem teljes egészében az eredeti népi anyagból építkezünk, de az anyanyelv a néptánc. Bár van olyan műsorunk is, amelyben teljesen eredeti anyagot mutatunk be. A nagyközönség számára - itthon éppúgy, mint a nagyvilágban - a színházi jellegű előadás a népszerűbb. Azt szeretik jobban, ha valamiről szól is a bemutató. Nagyon nehéz csak kristálytiszt, dogmatikusan értelmezett népi táncot előadni - aki megveszi jegyét, annak ígérni és adni kell valami színházi élményt is. Legyen a produkció akár az Elektra, akár az Antigoné vagy akár A Kocsonya Mihály házassága. Határainkon túl, külföldön néptáncaink megkedveltetéséhez is e műfajon keresztül vezet az út.

Wihart-Kiss Tamás
(Újbuda 2004. december 8.)

* * *

Emlékezzünk!

Szongott Kristóf 98 évvel ezelőtt, 1907. január 24-én hunyt el Szamosújváron. Élete és munkássága beírta nevét az erdélyi örmények halhatatlanjai sorába.

„Alulírottak a szív legmélyebb fájdalommal tudatjuk, hogy a jó férj, testvér és rokon **Szongott Kristóf** ny. áll. főgimnáziumi tanár, az „Armenia” szerkesztője, munkában és jótékonyágban töltött életének 64-ik, boldog házasságának 40-ik évében, f. hó 24-én reggeli 6 órakor, rövid szenvedés után a szent gyónás elvégeztével, meghalt.

Földi részei folyó hó 26-án 3 órakor fognak az örm. kath. egyház szertartásai szerint az örm. kath. főté-ri templom sírboltjában elhelyeztetni, lelkéért pedig az engesztelő szentmiseáldozat folyó hó 28-án dél-előtt 9 órakor fog az örm. kath. főté-ri templomban bemutatni.

Nyugodjék békében s legyen álma csendes!

Szamosújvár, 1907. január hó 24-én.

Özv. Szongott Kristófné sz. Bárány Veronika, mint bánatos neje, Bárány István, Bárány Katalin, Bárány Mária, sógora és sógornői. Szongott Dániel, testvére. Szongott Mária, unokahuga s férje Belcsug Gerő és gyermekei.

* * *

Szomorújelentés

Fájdalommal tudatjuk, hogy

Henning Ernőné sz. Bakk Anna

– felejtethetlen Nusikánk –

életének 74. évében 2004. november 21. napján Erzsébetvárosban elhalálozott.

Temetése Puskás Attila vikárius úr közreműködésével az örmény katolikus egyház szertartása szerint zaj-
lott le az örmény katolikus temetőben.

Gyászolják: férje Henning Ernő, testvére Viczelár Mária sz. Bakk Mária és férje, unokaöccse és keresztfia Calinescu János, felesége Dorina és gyermekeik, számos rokona, barátja és ismerőse, az örmény katolikus közösség erdélyi és magyarországi tagjai.

* * *

Mély fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk mindazokkal, akik szerették és ismerték,
hogy

Bocsánczi Endre

életének 93. évében, 2004. november 23-án nemes lelkét visszaadta teremtőjének.

Temetése 2004. december 14-én 10,30 órakor a Farkasréti temetőben volt, majd gyászmise du. 11,30 óra-
kor a Farkasréti Minden Szentek Plébániatemplomban.

Gyászolják: felesége, Bocsánczi Endréné, Goertz Mária és Dietrich, Goertz Gábor és Dorothee, Amélie,
Goertz Andrea és Henschel Olivér, Fülöp Judit és Gábor, Bárán László és Ildikó, Bárán Laci és Juli

* * *

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy

Vákár Lászlóné sz. Nagy Imrike Mária Beáta Ida

aki 1927. március 01-én Budapesten született, 2004. december-28-án Haarlemben (Hollandia) elhunyt.

Temetése: 2005. január 3-án 12.30 órakor volt Hervormde Kerk-ben.

Gyászolják: Vákár R. László, Vákár I. László, Hilde Esmeijer, Matthijs, Vákár Eszter, Vákár Kriszti,
Caesar Hasner, Mira, Luca.

Emléküket kegyelettel megőrizzük!

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a pénzadományok gyűjtését az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára is be lehet fizetni.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az **Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye:** 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(Budapest, 1054 Akadémia u. 1. IV. emelet 426, telefon: 332-1791) e-mail: fovarosiormeny@startadsl.hu; fovarosiormenyonkorm@startadsl.hu

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002. Felelős kiadó: dr. Issekutz Sarolta

Munkatársak: Dr. Sasvári László. Dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia. Dobó Attila

Szerkeszti: Artishus Bt.

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel.: (1) 201-1011. Fax: (1) 201-2401

Nyomdai munkák: Timp® Kft.